

MŪSU PASTOGĖ

50 - ti Metai Australian Lithuanian Weekly Post Print Approved PP 255003/01774 Kaina - Price \$1 22.6.1998 Nr.24 (2584)

Lietuvos įvykių apžvalga

Naujas įstatymas

Seimas, po daugelio diskusijų, priėmė įstatymą, kuris suteikia privatizuotam „Lietuvos telekomui“ visišką monopoliją teikti telefono ryšius iki 2003 metų sausio pirmos dienos. Po šios datos šioji rinka taps visiškai atvira.

Prieš šį įstatymą balsavo ir jį smarkiai kritikavo LDDP ir socialdemokratų frakcijos, kurios žada siūlyti Prezidentui Valdui Adamkui šį įstatymą vetuoti. Pagal Prezidento Seimui atsiųstus pareiškimus, tokia monopolija turėtų neigiamos įtakos vartotojų teisėms ir šio verslo plėtrai. Tačiau įstato rengėjai argumentuoja, kad įstatyme numatyta užtektinai saugiklių, kurie neleis monopolistui nepagrįstai didinti kainas.

Premjeras Gediminas Vagnorius pokalbyje su „Lietuvos aid“ žurnalistais teigė, kad vyriausybė atsižvelgs į Prezidento pateiktas pastabas, liečiančias šį įstatymą. Tačiau premjeras pabrėžė, kad siūlyta monopolija yra būtina norint išvystyti platų telefono susisiekimo tinklą, ypač kaimuose, kur šio tinklo paslaugos atviroje rinkoje yra nuostolingos.

Įmonių privatizacija

Premjeras G. Vagnorius argumentuoja, kad jo valdžios pasirinktas tarptautinis konkursinis pramonės privatizavimas yra ne vien būdas perduoti įmonę į privačias rankas, bet ir tobulas metodas į Lietuvą pritraukti lėšų turinčius investitorius.

Kritikuodamas LDDP valdžios privatizavimo metodą, kuris leido pramonės įmonių akcijas įsigyti lėšų neturintiems, premjeras pastebėjo, kad taip įsigytos įmonės yra arba bankrutavę arba tapo parduotos lėšų turintiems. Bankrutavusios įmonės Lietuvai nėra pasitarnavę. Premjeras planuoja 10% lėšų, gautų iš privatizacijos veiklos, paskirti žmonių rublinių santaupų grąžinimui. Anot premjero, valstybės turtais yra sukurtas joje dirbusių asmenų, ir dėl to yra tinkama dalį pajamų paskirti infliacijos sunaikintų rublinių santaupų grąžinimui. Didesnioji dalis iš privatizavimo sukauptų lėšų bus panaudotos kaip kredito išteklius bankuose ir kaip subsidijos suteikiant techninę pagalbą smulkiesiems verslininkams. Tuo būdu sukauptos lėšos bus naudojamos tolimesniam Lietuvos ekonomikos vystymui.

Prezidentinės veiklos įvertinimas

Prezidentinę veiklą, po pirmo šimto veiklos dienų, gan palankiai įvertino konservatorių, socialdemokratų ir LDDP frakcijų seniūnai.

Konservatorius Arvydas Vidžiūnas pastebi, kad Prezidentas pasirodė

sugebantis derinti skirtingas nuomones ir pritaikyti vakarietiškus valdymo metodus politinėje Lietuvos scenoje. A. Vidžiūnui nepatinka dalies Prezidento patarėjų „visuomeninis“ statusas (t. y. keli Prezidentūros patarėjai, buvę Amerikos lietuviai, dirba be oficialaus atlyginimo). Konservatoriai taip pat

1941 metų Birželio sukilimo 50-mečiui paminėti, Kauno Ramybės parkas (buvusio miesto kapinės) pasipuošė simboliu paminklu „Kryžius – medis“. Paminklo fondatorius – sydnėjškis Generalinis garbės konsulas Viktoras Šlitteris, kurio tėvas žuvo kaip Birželio sukilėlis. Kryžių – medį sukūrė skulptorius Robertas Antinis ir architektas Eugenijus Miliūnas. Paminklas buvo pašventintas 1991 m. birželio 26 d.

Nuotraukoje iš kairės: Algis Dičiūnas, Daina Šlitterytė, Viktoras Šlitteris.

norėtų, kad Prezidentūros darbuotojai užtikrintų privačių politikų pokalbių su Prezidentu slaptumą.

Socialdemokratų seniūnas Aloyzas Sakalas pozityviai įvertina Prezidento indėlį į ministrų kabineto suformavimą ir į Seimo svarstymus priimant kontroversinius įstatymus. A. Sakalas taip pat palankiai įvertino Prezidento vedamą užsienio politiką, ypač lyginant su buvusio Prezidento A. Brazausko veikla, kuri, anot A. Sakalo, apsiribodavo vien simboliniais veiksmais. Socialdemokratams nepatiko Saugumo departamento vadovo Jurgio Jurgelio atleidimas iš pareigų ir konservatoriaus Mečio Laurinkaus paskyrimas į Saugumo departamento vadovo postą.

LDDP seniūnas Česlovas Juršėnas džiaugiasi, kad Prezidentas Valdas Adamkus yra aiškiai niekieno nevairuojamas ir yra visos Lietuvos Prezidentas. Č. Juršėnas pridūrė, kad vadinamoji konservatorių partija pasigenda vairavimo įtakos.

V. Ivanovas nebus deportuotas iš Lietuvos

Vilniaus pirmosios apylinkės teismas šių metų gegužės mėnesio 8 dieną atsisakė priimti Vidaus reikalų ministerijos teikimą išsiųsti Valerijų Ivanovą iš Lietuvos.

Valerijus Ivanovas yra buvęs „Jedinstvos“ vadovas, aktyviai dalyvavęs siekiant nuversti teisėtą Lietuvos valdžią 1991 metų akcijose ir puolant Aukščiausiosios Tarybos rūmus. Už šiuos veiksmus V. Ivanovas buvo nuteistas kalėti tris su puse metų. Tačiau atlikęs bausmę, toliau tęsė Lietuvos valstybei priešišką veiklą. LDDP valdymo laikais jam buvo išduotas leidimas gyventi Lietuvoje, ir tam pasipriešinęs to meto Migracijos departamento vadovas Česlovas Bla-

Vytauto Landsbergio, uždraudžia buvusiems KGB pareigūnams dirbti valstybės tarnautojais, valdymo, savivaldos, krašto apsaugos, teisėsaugos institucijose, valstybės kontrolėje, strateginiuose ūkio subjektuose, bankuose ir saugos struktūrose. Šios nuostatos nėra taikomos buvusiems KGB darbuotojams, kurie kovojo su kriminaliniais nusikaltėliais bei struktūromis, ir kurie ne vėliau kaip kovo 11-tą dieną pasitraukė iš KGB.

V. Landsbergis teigė, kad šis įstatymas sustiprins valstybės ir visuomenės saugumą bei padidins visuomenės pasitikėjimą savo valstybe.

Seimo narys Algirdas Patackas taip pat siūlė apriboti ir buvusių KGB darbuotojų pilietines teises, t. y., teisę balsuoti bei liudyti teisme. V. Landsbergis nepriėmė šių pasiūlymų.

Įstatymas pripažįsta SSRS valstybės saugumo komitetą (NKVD, MGB, KGB) kaip nusikalstamą organizaciją, dalyvavusią karo nusikaltimuose, vykdžiusią genocidą, terorą ir politinį persekiojimą SSRS okupuotoje Lietuvoje.

Baltarusijoje norima iškraustyti ambasadas

Baltarusijos vyriausybė pareikalavo, kad 22 tautų ambasados bei misijų vadovai išsikraustytų iš jų patalpų Drozdų rezidenciniame komplekse. Šiame komplekse gyvena JAV, Rusijos, Prancūzijos, Italijos, Vokietijos, Japonijos, Lietuvos bei kitų valstybių misijų vadovai ir diplomatai.

JAV valstybės departamentas pareiškė griežtą protestą dėl Baltarusijos valdžios ketinimų iškelti JAV ambasadorių iš jo rezidencijos ir pagrįsino, kad bus imtasi atsakomųjų priemonių prieš Baltarusijos ambasadą Vašingtone. Valstybės departamentas atstovas pareiškė, kad ambasadoriaus rezidencija yra neliečiama ir kad Baltarusijos vyriausybė privalo imtis visų priemonių ne vien ginti, bet ir garantuoti ambasadų saugumą. JAV nuomos sutartis liečianti ambasados rūmus galioja iki 2001 metų, tuo tarpu Lietuvos nuomos sutartis baigiasi šių metų gale. Protestą išreiškė ir Rusija, ir Lietuva, o Prancūzija grąšina atšaukti savo ambasadorių iš Baltarusijos.

Šis Baltarusijos veiksmas, daromas neva rūmų remonto priedangoje, yra laikomas kaip didelis diplomatinio elgesio nusizengimas.

Spaudai paruošė **Danius Kairaitis**

Lietuvos kariai – pratybose JAV

Birželio mėnesį Lietuvos kariai dalyvauja Šiaurės Karolinos valstijoje, JAV, vykstančiose NATO ir partnerių pratybose „Cooperative Osprey“ („Bendradarbiaujantis erelis“). Kartu su lietuvių kariais dvejų savaičių pratybose karybos įgūdžių semiasi kariai iš trijų NATO šalių – JAV, Kanados ir Olandijos bei 12-kos „Partnerystės taikos labui“ valstybių.

žys buvo atleistas iš pareigų. V. Ivanovas yra išleidęs knygą, kurioje, anot buvusio Vidaus reikalų ministro V. Žiemelio, jisai „tendencingai ir iškreiptai paskleidė melagingus prasimanymus“, liečiančius prie televizijos bokšto žuvusius žmones. Knygoje, kuri buvo pristatyta spaudos konferencijoje Rusijos dūmoje, Ivanovas teigia, kad prie televizijos bokšto nebuvo žudomi žmonės ir kad jų lavonai buvo provokatorių atvežti iš kitur ir išmėtyti prie bokšto.

V. Žiemelis ir toliau reikalauja V. Ivanovo deportacijos iš Lietuvos, bet šįkart jo akciją remia prie bokšto žuvusios Loretos Asanavičiūtės motina Stasė Asanavičienė. Atsižvelgiant į ankstesnę jo teismo sprendimą, atrodo, kad deportaciją galima įvykdyti tik tai Vyriausybės nutarimu.

V. Ivanovo byla jau tapo Rusijos iškelta Europos Sąjungos atstovams kaip tautinių mažumų skriaudimo Lietuvoje pavyzdys.

Apribota KGB darbuotojų veikla

Seimas priėmė įstatymą, kuris riboja buvusių SSRS valstybės saugumo darbuotojų veiklą ir uždraudžia jiems užimti kai kurias pareigas. Šis įstatymas, kuris buvo pateiktas Seimo pirmininko

Paul Goble

Red. Paul Goble buvo Baltijos kraštų „stalo“ vedėjas JAV Užsienio reikalų ministerijoje. Jis žinomas kaip nuoširdus baltiečių draugas. Spausdiname ištraukas iš pranešimo, kur jis įvertina dabartinę Lietuvos padėtį.

Nuo to laiko, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, Vakarai, net daugiau nei Rytai, pasikeitė Lietuvos saugumo interesų atžvilgiu. Pirma, Vakarai, o ypač JAV, lyg ir apvertė šaltąjį karą aukštyn kojom. Santykiai su Maskva tapo geresni, nei santykiai su buvusiais Vakarų sąjungininkais prieš Sovietų Sąjungą. Iš vienos pusės, stebėtis nėra ko: Rusijos Federacija ir pasikeitimai joje žymiai svarbesni Europos ir Jungtinių Valstijų saugumo interesams, negu bet kurios kitos Rytų Europos šalies, tarp jų ir Lietuvos, interesai. Taip yra todėl, kad tik Rusija gali sunaikinti Vakarus pasitelkdama savo atominis ginklus. Tačiau, kita vertus, toks požiūris pasikeitimas Rytų Europos šalis, tarp jų ir Lietuvą, paliko likimo valiai, nežinančias, kaip toliau elgtis.

Tačiau tikrosios Lietuvos problemos yra pačioje Lietuvoje. Išsiskiria trys. Pirma, daugelis lietuvių manė, kad atgavus politinę nepriklausomybę, visa kita klostysis natūraliai ir lengvai. Antra, daugelis lietuvių galvojo, kad atsiras naujas didelis brolis, tik šį kartą geras ir iš Vakarų, ir išspręs už juos jų problemas. Trečia, daugelis lietuvių galvojo, kad Lietuva pasaulyje užims tą pačią gerą padėtį, kurią ji ir dvi jos kaimynės užėmė būdamas nepriklausomos ketvirtame dešimtmetyje.

Nė viena iš šių prielaidų nepasitvirtino, tačiau kiekviena jų padeda paaiškinti lietuvių ir Lietuvos vyriausybės elgesį. Akivaizdu, kad politinės nepriklausomybės nepakanka. Sovietinės okupacijos poveikis buvo kur kas didesnis, nei daugelis lietuvių ar Vaka-

rai tikėjosi - retas kuris lietuvis po apsilankymo Lietuvoje neįsijautė, kad žmonės ten visai kitokie, nei buvo; be to, ant protų, širdžių, kūnų ir institucijų griuvėsių, kuriuos paliko sovietinė okupacija, atsatymo sunkumai pasirodė besą kur kas didesni nei buvo tikėtasi.

Nei Lietuvoje, nei Vakaruose žmonių nebuvo pasirodę ne tik susitvarkyti, bet ir kalbėti apie sovietinės sistemos blogį. Tai, kaip ši sistema suniokojo gamtą, yra baisu; tačiau tai, kaip buvo suniokoti žmonių protai, yra kur kas baisiau ir atstatyti truks kur kas ilgiau. Lietuva nėra vienintelė nuo to nukentėjusi šalis, be to, ji turi vieną didelį privalumą - Romos Katalikų Bažnyčios jėgą, tačiau ji turi mėginti tvarkytis, o apimtas nepriklausomybės atgavimu euforijos retas kas apie tai nori galvoti.

Daugelis šiandieninės Lietuvos visuomenės problemų kyla iš okupacijos baisumų: didelis nusikalstamumas, korupcija, pagarbos bet kokiai institucijai trūkumas, dažnai šlykštus naujai įgyto turto demonstravimas ir dar didesnį siaubą keliančios tikro škurdo pasekmės bei daugybė kitų problemų. Tas problema išspręsti gali tik patys lietuviai. Pasaulis gali padėti, tačiau „išspręsti“ šių problemų negali. Ir tai yra pirmiausia, ką lietuviai ir jų draugai turi suprasti.

Taip pat lietuviai turi pripažinti, kad jų padėtis, palyginti su Kauno padėtimi ketvirtame dešimtmetyje, yra ir bus daug menkesnė. Prieškariniame pasaulyje mažų šalių vadovai galėjo vaidinti didesnį vaidmenį, nei šiandien. Yra vietos diplomatijai: neseniai įvykęs valstybių vadovų susitikimas Vilniuje, įvykęs dėl Lenkijos ir Lietuvos suartėjimo, yra nuostabus pavyzdys. Tačiau Lietuvai dar ilgai nebus politikų dėmesio centre, o tai daugeliui lietuvių sunku priimti.

„Akiračiai“

Lietuvių Fondo stovis

Tarp įvairių lietuviškų fondų, Lietuvių Fondas JAV - se šiuo metu yra stambiausias. Pagal valdybos ir kontrolės komisijos pranešimus, pateiktus visuotiniame metiniame narių suvažiavime, LF gerai laikosi finansiškai, tvarkomas pagal JAV ir Vakarų priimtus principus. Ypatingas dėmesys esąs kreipiamas į "Internal Revenue Code" dalis, kurios ne pelno institucijas atleidžia nuo pajamų mokesčių, o aukotojams leidžia aukas nurašyti nuo jų pajamų. LF tikslas - remti lietuvių švietimą, kultūrą, tautinių papročių ir kalbos išlaikymą. LF, laikydamasis įstatymų ir nenorėdamas prarasti atleidimo nuo mokesčių teisės, negali nuo tų tikslų nukrypti ar įsivelti į politinę veiklą. LF Tarybos nariai yra savanoriai, negauna jokio atlyginimo.

Povilas Kilius, LF Valdybos pirmininkas sakė, kad 1997 m. įstojo 56 nauji nariai. Kapitalas paaugo 217,806 dol. Iš viso LF dabar yra 6955 nariai su beveik 8,9 mln. dol. kapitalo.

Dr. Antanas Razma, LF Pelnų skirstymo komisijos pirmininkas, pranešė,

LF Tarybos pirmininkas Alg. Ostis.

kad 1997 m. buvo iš viso paskirstyta 596,080 dol. Nepaskirstytas likutis - 3,920 dol. paliktas netikėtiems būtiniais lietuvių darbams. Švietimui paskirta 238,545 dol. (Lituaništinėms mokykloms - 147,965 dol., stipendijoms išsivijusiems studentams - 48,500 dol., Lietuvos studentams - 42,080 dol.). Kultūriniais reikalais (JAV LB Kr. V - bai, visuomeninių reikalų tarybai, kultūros

Trumpai iš visur

Kai prezidentas Joao Vieira iš pareigų atleido kariuomenės vadą Ansumane Mane, birželio 7 d. sukilo dalis Guinea Bissau valstybės kariuomenės. A. Mane vadovaujami sukilėliai įsivertino sostinės Bissau užmiestyje, netoli aerouosto.

Birželio 14 dieną karinės vyriausybės pajėgos, padedamos karių iš Senegalijos ir Gvinėjos, puolimu atsiėmė kareivines iš sukilėlių. Žuvo apie 60 maištininkų, sukilimas slopinamas. Tragedija ištiko civilius, bandžiusius jūros keliu pabėgti iš kovų srities. Laviui apvirtus, paskendo apie 200 žmonių.

Birželio 8 dieną nuo širdies ligos mirė brutalus Nigerijos diktatorius generolas Sani Abacha. Sekančią dieną valstybės prezidentu buvo prisaikdintas buvęs Abacha štabo viršininkas gen. Abdulsalam Abubakar, kuris žada tęsti Abacha vestą politiką. Nuo 1993 m. vis dar kalinamas teisėtas demokratiškai išrinktas Nigerijos prezidentas Mashood Abiola.

Birželio 9 dieną ties Zalambessa įvyko smarkios kautynės tarp Eritrėjos ir Etiopijos karinių pajėgų. Abi pusės tvirtina laimėjusios kautynes, padarydamos didžiulius nuostolių priešininkams.

Ruošiantis pulti Assab uostą, Etiopijai koncentruojant stambias karines pajėgas netoli Džibuti pasienio, Eritrėja pasiūlė Etiopijai pradėti taikos derybas.

Birželio 10 dieną Papua Naujosios Gvinėjos ministras pirmininkas Bill Skate pareiškė, kad jis yra garantavęs Indonezijos prezidentui dr. Habibie, kad Papua Naujoji Gvinėja nerems nepriklausomybės sąjūdžio Indonezijos valdomoje Naujosios Gvinėjos salos dalyje (Irian Jayja). Dr. Habibie turi užtenkamai rūpesčių su disidentais Javoje, Rytų Timore ir Bali.

Birželio 11 dieną Pakistanas paskelbė, kad sustabdo visus savo branduolinių ginklų bandymus. Pakistano vyriausybė kvietė Indiją prisidėti prie paskelbto moratoriumo. Deja, Indijos vyriausybė principiniai atsisakė atsisąžadėti branduolinių ginklų.

Gudijos administraciniai organai bando iškrapštyti 18 vakariečių ambasadorių iš jų pačių lėšomis įrengtų rezidencijų patalpų. Išskelimo prieš žastimi nurodomas neva tai užterštą kanalizacijos pagrindis, kuriam reikalingas skubus remontas. Diplomatai

netiki šia priežastimi, ypač, kad jiems ir po remonto nebus leidžiama grįžti į šį rajoną, prezidento Aleksandro Lukašenkos rezidencijos kaimynystėje. Jie grąšina protesto ženklais iš viso išvykti iš Gudijos.

Birželio 13 dieną po vizito erdvės laboratorijoje „Mir“, į Cape Canaveral grįžo „Discovery“ kapsulė, parsiveždama austrą astronautą Andy Thomas. Po keturių su puse mėnesio erdvėje, 46 metų amžiaus astronautui neįprasta žemės trauka buvo per didelė atrofavusiems raumenims. Po kelių pirmų žingsnių pavargęs astronautas turėjo būti gulint nuvežtas į Kennedy erdvės centro patalpas.

Birželio 13 d. įvykusiuose Queenslando valstijos parlamento rinkimuose sensacingai gerai pasirodė naujoji, Pauline Hanson vadovaujama, „One Nation“ partija, užtikrinusi sau parlamente tarp 9 ir 12 atstovų.

Smarkiai krentanti Japonijos valiutos (yen) vertė sudaro pavojų visų Rytų Azijos kraštų ekonominiams gerbūviui. Dėl ekonominių ryšių su Japonija nukentėjo ir Australija, kuriai sunku išlaikyti savo dolerio vertę, lyginant jį su JAV doleriu.

Indonezijoje siautusi riaušių banga buvo nepalietusi Bali salos, tačiau dabar ir Bali vyksta studentų vadovaujamos ir prieš vyriausybę nukreiptos masinės demonstracijos. Demonstracijų paveikti, visi Bali vietinio parlamento nariai nutarė atsistatydinti.

Indonezijos prezidentas dr. Habibie pažadėjo suteikti „specialų statusą“ Rytų Timorui, bet tik su sąlyga, kad Portugalija ir Jungtinės Tautos pripažintų, jog Rytų Timoras yra integruoli Indonezijos dalis. Apie 3000 Dili universiteto studentų demonstravo, reikalaudami visišką nepriklausomybės Rytų Timorui. Birželio 12 d. Indonezijos kariuomenė išstūmė 1200 Rytų Timoro gyventojų iš Užsienio reikalų ministerijos rajono Džakartoje. Timoriečiai reikalavo referendumo dėl R. Timoro nepriklausomybės atstatymo.

Kaip įspėjimą Serbijai, kad NATO yra pasiruošusi panaudoti jėgą „etninio valymo“ Kosovo provincijoje sustabdymui, birželio 15 d. apie 40 karinių lėktuvų iš šešių NATO kraštų atliko manevrinius skridimus virš Albanijos ir Makedonijos teritorijų.

Paruošė V. Patašius

tarybos soc. reikalų t - bai, PLB V - bai ir seimui, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungai, ateitininkams, skautams, spaudai, radijo valandėlėms ir kt.) - 242,535 dol.

V. Momkus, Lėšų telkimo ir palikimų komisijos pirmininkas pranešė, kad 1997 m. palikimais gauta 88,443 dol. Nuo LF pradžios per 35 metus palikimais gauta 4,340,987 dolerių.

LF Patikėtinų Tarybos pirmininkas dr. A. Razma pranešė, kad jau anksčiau iš Lietuvai skirtų 1,150,212 dol. yra išmokėta 835,949 dol. Dar neišmokėti 314,263 dol. Didžiausi paremti projektai buvo M.K. Čiurlionio dailės muziejus ir VDU biblioteka Kaune.

A. Šmulskštienė (suvaž. sekr.), "M.P." inf.

Trėmimų minėjimas Sydnėje

Kaip ir praityje, šių metų birželio trėmimų minėjimą surengė Sydnėje veikiančias Jungtinis Baltų Komitetas (Joint Baltic Committee). Jis įvyko sekmdienį, birželio 14 d., Latvių Namuose, Strathfield.

Tarp garbės svečių buvo Federalinis imigracijos ministras The Hon. Philip Ruddock, keliolika federalinių ir NSW parlamentarų bei diplomatinio korpuso narių ir kviestiniai australų bei etninių organizacijų atstovai. Svečių tarpe buvo ir Michael Zammit, M.P., kuris prieš pusmetį Federaliniame Parlamente pavadė rezoliuciją, pagiriamai įvertinusių baltiečių indėlį Australijai per paskutinius 50 metų. Didelė salė buvo pilna publikos – ir tai ne vieną nustebino, nes trėmimai yra minimi jau keliasdešimt metų ir turėjo tarsi nustoti aktualumo po Baltijos valstybių atsikūrimo. Tačiau gausus dalyvavimas rodo, jog baltiečių atmintyje labai svarbiu akstiniu tebėra sovietinės okupacijos nežmoniškumas.

Iš kairės: Austral. Estų Draugijų Tarybos pirm. Uino Simmul, Federalinis imigracijos ministras The Hon. Philip Ruddock, ALB Krašto Valdybos pirm. dr. Vytautas Doniela.

Minėjimą pradėjo JB Komiteto pirmininkė Tiiu Kroll-Simmul. Išvardinusi ir pasveikinusi garbės svečius, ji apibūdino minėjimo prasmę ir maldai sukalbėti pakvietė dekaną Colin S. MacPherson.

Minėjimui skirtą 20 minučių žodį tarė ALB Krašto Valdybos pirmininkas dr. Vytautas Doniela. Jis pabrėžė, kad trėmimai, kurie pagausėjo karui pasibaigus, nebuvo izoliuotas įvykis, bet logiškas totalitarinės sistemos fenomenas. Apibūdinęs sovietinės santvarkos įtaką taip vadinamo "homo sovieticus" formavimui, dr. Doniela pabrėžė,

kad sovietinis paveldas nedingo su Sovietų Sąjungos griūtimi, bet liko vienu iš pagrindinių jėgų posovietinėje visuomenėje. Tad ir sunkumai atkuriant Pabaltijo valstybes yra surišti kaip tik su sovietinio paveldo galingumu. Prelegentas ragino užsienio baltiečius ne tiek galvoti apie savo valstybę kaip apie vientisą vienetą, bet verčiau suprasti tą įtampą, kuri egzistuoja tarp senųjų (sovietinio paveldo) jėgų ir naujųjų (demokratiškos) jėgų – ir apgalvoti remti tuos, kurie siekia ir linki sėkmės demokratinėms reformoms. Prelegentas taip pat padėkojo baltiečių rėmėjams, ypač ministrui Philip Ruddock, už paramą baltiečiams siekiant savo valstybių atstatymo.

Meninėje dalyje paeiliui pasirodė Sydnėjaus estų vyrų choras, solistė mezzosopranas estė Ingrid Silveus, Sydnėjaus latvių vyrų choras ir estų jaunimo ansamblis. Minėjimo programą užbaigė Sydnėjaus lietuvių choras "Daina", kuriam dirigavo Birutė Alek-

naitė ir akompanavo Justinas Ankus. Choras išpiidė ištrauką iš Broniaus Budriūno kantatos "Tėviškės namai", sukurtos pagal Bernardo Brazdžionio žodžius. Solo partijas atliko Vilija Burneikytė-Genovese ir Joseph Blansjaar. Fleita grojo Megan Dunn. Malonu pastebėti, kad "Dainos" choro pasirodymą publika sutiko šilčiausiai. Plojimui nenutrūkstant, atrodė, jog prašoma parkatojimo, tačiau iškilmingas minėjimo pobūdis vertė eiti toliau. Minėjimas buvo baigtas simbolinėmis žvakutėmis ir himnais.

"M.P." inf.

Pensininkų klubo išvyka

Gegužės 16 dieną Adelaidės lietuvių pensininkų klubas suruošė išvyką į Milang miestelį, kuris yra apie 100 km į pietus nuo Adelaidės. Sutarę susirinkti prie Adelaidės Lietuvių Namų, 9 valandą ryto 45 keleiviai sėdo į autobusą ir leidosi kelionėn. Graži saulėta diena visus nuteikė smagiai. Važiuojame per Adelaide Hills, pro įdomius miestelius, kol pasiekėme Strathalbyn. Tai nemažas, turtingas ir įdomus provincijos miestas. Parke sustojome priešpiečių kavai su sausainiais. Kiek apsidairę, vėl tęsėme kelionę, kol pasiekėme mūsų numatytą Milang.

Milang - tai vienintelis provincijos miestas prie didžiojo Lake Alexandrina (Aleksandrinos ežero). Jis įkurtas 1854 metais ir netrukus tapo istoriniu uostu. Išsivystė garlaivių ir valčių statyba, prasidėjo gyva prekyba, o upė buvo naudojama transportui. Vietovei išsiplėtus, ji vadinosi jau Port Milang. Padidėjo ir gyventojų skaičius. 1884 metais buvo atitistas geležinkelis, kuris, deja, 1970 metais buvo uždarytas. Šiandien stovi tik geležinkelio muziejus, maža stotelė ir nedidelis traukinys. Viskas gražiai restauruota ir vilioja turistus. Apžiūrėję, vėl sėdome į auto-

„M.P.“ Pone Albinai Giniūnai, Jūs esate ne tik ALB Sydnėjaus Apylinkės Valdybos pirmininkas, bet turite ir daug plataus visuomeninio darbo patirties. Kokie dalykai, Jūsų nuomone, Apylinkės veiklą stiprina ar išlaiko ir kokie ap sunkina?

A. Giniūnas Pirmoje eilėje, kaip veiklos užnugarį minėčiau mūsų susižinimo kanalų, būtent „Mūsų Pastogė“ ir „Tėviškės Aidus“. Konkrečiai, veiklą palaiko tarpusavio bendradarbiavimas organizacijose - dalyvavimas chore, tautinių šokių grupėse, skautų eilėse, sporto klube ir įvairiose kitose organizacijose. Labai svarbi yra savaitgalio mokykla, kuri lietuvių kalbą tautinėje dvasioje perduoda jaunajai kartai. Be to, savaitgalio mokykla suteikia progą ir vaikų bendravimui, kur tarsi jungiasi šiaipgi atskiros šeimos. O suaugusiems - lietuviškas gyvenimas vis atsinaujina per įvairius renginius, minėjimus ir popietes Lietuvių klube. Reikia pridurti, kad asmeninės naudos duoda bankelis „Talka“ ir klube įrengta biblioteka. Visai tai veiklai reikštis ir stiprėti konkrečias sąlygas suteikia Lietuvių klubas. Sunku įsivaizduoti, kaip išsiverstume be klubo.

Veiklą silpnina neatsargūs, neapgalvoti pasisakymai asmeniškai ar per spaudą, kurie gali kartais be reikalo užgauti kitą veiklų asmenį. Juk ir šiaip gana lengvai susidaro įvairios grupės ar būreliai, tarp kurių „įsimeta“ įtampa. Gi iš grynai geografinio taško, veiklą apsunkina dideli atstumai Sydnėjaus mieste. Neretai reikia ypatingo ryžto, norint kur nors nuvykti.

„M.P.“ Iš patirties, kaip sekasi per rinkimus sudaryti Apylinkės Valdybą? Kaip šiuo atžvilgiu sekasi kitoms vietinėms organizacijoms?

A. G. Kalbant iš patirties, Apylinkės Valdybą sudaryti nėra sunku, tačiau reikia numatyti, suprašyti kandidatus gerokai prieš rinkimus. To nepadarius, rinkimai vyksta gana sunkiai, nes salėje esantys siūlomieji neretai atsisako. Panaši padėtis yra ir kitose organizacijose, nebent dėl ko nors kovojama ir susidaro varžybų atmosfera. Kokie bebūtų priekaištai, man atrodo, kad priešrinkiminiai pokalbiai su galimais kandidatais yra praktiškai labai naudingas dalykas. Prieš 20 - 30 - 40 metų turėjome daug daugiau veiklių asmenybių, bet dabar tos eilės retėja.

„M.P.“ Vis gausėja iš Lietuvos atvykstančios grupės: meninės, sportinės ir t.t. Ar susiduriate su kokiais nors sunkumais organizuojant jų keliones ir priėmimą? Gal turite pasiūlymų šiuo klausimu?

A. G. Pagal ALB nutarimus, Apylinkės Valdybos yra įpareigotos rūpintis kultūrinėmis, meninėmis ir kitomis grupėmis ar asmenimis, jei tokias

busų ir važiavome toliau, kol pasiekėme kitą, prie ežero esantį Clayton miestelį. Čia žvejų restorane laukė mūsų pietums. Savininkai žinomi, įžymūs žvejai ir išgarsėję karpių patiekalais. Paprastai australai karpių nevalgo, bet šis restoranas kaip tik siekia karpių patiekalus populiarinti. Meniu siūlo „Carp suchi“, „Smoked carp“, „Carp Kiev“, „Chilli carp“, „Carp salad“ ir t.t. Šeiminkė mielai mums paaiškino apie karpių paruošimą ir mus sudomino. Smagiai praleidome laiką,

Albinas Giniūnas

grupės ar asmenis pakviečia Krašto Valdyba. Kitu atveju, svečių kelionėmis ir priežiūra rūpinasi tie asmenys, kurie svečius iškviečia. Jeigu Apylinkės Valdyba apsiima tokiems žmoniems padėti, tai yra vietinės Apylinkės Valdybos sprendimas, apsvarsčius aplinkybes ir galimybes.

„M.P.“ Ar pastebite dabar atvykstančių tautiečių įsiliejimą į Bendruomenę?

A. G. Tenka girdėti tokių pasisakymų, neva tai dabar atvykstantys tautiečiai vengia įsijungti į Bendruomenės veiklą. Man atrodo, kad tai yra klaidingas vaizdas. Bent Sydnėje dabar atvykstantys tautiečiai gausiai įsijungia į Bendruomenės gyvenimą ir ne viena ar ne vienas užima kokias nors reikšmingas pareigas. Neminėsiu pavardžių, kadangi šiek tiek jau buvo paminėta nesename „Mūsų Pastogės“ numeryje. Įsijungiusius sveikiname - ir laukiame daugiau.

„M.P.“ Jau keletą kartų spaudoje buvo keliamas klausimas, kaip pagyventi ar bent palaikyti lietuvišką veiklą. Kaip ši padėtis atrodo Jums, kaip Apylinkės Valdybos pirmininkui?

A. G. Pagyventi lietuvišką veiklą būtinai reikėtų. Sakykim, reikėtų rengti daugiau vadinamų popiečių, į kurias tautiečiai galėtų „užsukti“ sekmdieniais. Tikėkimės, padės dabar atvykstantys tautiečiai iš Lietuvos. Deja, „dipukai“ jau sulaukė brandaus amžiaus, nebeteri galimybės ar sveikatos važinėti, ypač vėlai vakare. Vidurinė ir jaunesnioji karta yra plačiai išsimėčiusi po visą Sydnę. Be to, kadangi nuo jaunų dienų augo ir brenodo supama australų draugų įtakos (lietuviai draugai gyvena kelių ar keliolikos kilometrų atstumu), tai ir neuostabu, kad jaunoji karta pasirodo mūsų bendruomenėje palyginti retai. Bet Apylinkės Valdyba stengiasi į minėjimų ar renginių programas ir paskaitas įtraukti jaunąją kartą - ir, kaip matote iš spaudos, pasisekimo yra.

„M.P.“ Pone Giniūnai, ačiū už atsakymus.

puikiai papietavome, o ne vienas pasirinko ir karpių patiekalus. Padėkojome šeiminkams, dauguma pasivaikščiojo po gražias apylinkes ir džiaugėsi tyru, gražiu oru. Laikas bėgo, bet dar užsukome į Currency Creek Winery paragauti, o ir nusipirkti vyno. Po to jau pajudėjome namų link. Mūsų pirmininkas vėl, kaip visada, palinksmo mus savo jumoru. Numatytą laiką, 5 valandą vakaro, vėl prisistatėme patenkinti kelione prie Lietuvių Namų.

Ona Baužienė
"Mūsų Pastogė" Nr.24 1998.6.22 psl. 3

Plauko šviesūs debesys Tėvynės padangėje (1)

Bronius Žalys

Žinojau, kad esu kviečiamas į Tėvynėje kasmet rengiamą „Poezijos pavasari“ (šiemet jau 34 - ajį), kuris gegužės mėnesio gale vyko Vilniuje, Kaune ir kitose Lietuvos vietovėse. Atvykus, per artimuosius gavau žinią, kad turiu susisiekti su „Poezijos pavasario“ rengėjais - Rašytojų sąjungos pirminku arba Literatų klubo vedėju. Iš tiesų klube mus pasitiko net trys lietuvaitės, „Poezijos pavasario“ talkininkės: rašytojų klubo direktorė p. Janina Rutkauskienė ir kitos dvi graškšios ponios, kurių ir vardų gerai neišgirdau. Apdovanojo jos mane šūnim literatūros lietuvių ir anglų kalbomis - informacinėmis brošiūromis, „Poezijos pavasario“ leidiniais, „Vilniaus“ žurnalu (anglų k.) ir kt. Gavę pakvietimus į tą patį vakarą vyksiantį „Vakarą su Adomu Mickevičiumi“, skirtą poeto 200 gimimo metinių paminėjimui, vykome į netoliese esantį „Literatų restoraną“, o popiet atsiradome Rašytojų klube, Sirvydo gatvėje.

Minėjimas prasidėjo 17 val. Jį vedė poetai - vertėjai Alfonsas Maldonis, Justinas Marcinkevičius, Vladas Šimkus, literatūrologas Vytautas Kubilius, aktorius Laimonas Noreika ir kiti.

L. Noreika deklamavo ištrauką iš Ad. Mickevičiaus poezijos, Vyt. Kubilius kalbėjo apie Ad. Mickevičiaus įtaką lietuvių literatūrai. Ad. Mickevičius yra sakęs, kad „būtina kiekvienam žmogui tarnauti savo tėvynei“. Daugiau kaip 50 lietuvių vertėjų yra vertę jo kūrybą lietuvių kalba. Alf. Maldonis skaitė kelių Ad. Mickevičiaus eilėraščių vertimus. V. Šimkus papasakojo apie šio, lenkų kalba rašiusio, poeto kūrybą,

Bronius Žalys.

padeklamavo jo eilėraščių. Aktorius L. Noreika deklamavo Putino verstus lietuvių kalbą Ad. Mickevičiaus kūrinius, tarp jų - porą Krymo sonetų ir ištraukas iš „Konrado Valenrodo“, o rašytojas J. Marcinkevičius - ištrauką iš poeto „Vėlinių“, V. Kubilius kalbėjo apie Ad. Mickevičiaus „valenrodizmą“.

Pusantrios valandos užtrukusi popietė praėjo labai gyvai ir įdomiai. Klausytojų joje buvo apie 100 (tai mažas skaičius, gal dėl to, kad buvo labai maža salė). Vakaro dalyviai labai priminė Sydnėje rengiamus panašius renginius - beveik visi programos atlikėjai ir klausytojai, su keliomis išimtimis, buvo vyresnio amžiaus žmonės.

Nors 21 - me „Literatūros ir meno“ numeryje ir buvo žinutė, kad į „Poezijos pavasari“ atvyks nelietuviai rašytojai net iš dešimties kraštų, tačiau jų, bent jau šiame renginyje, nemačiau. Lietuvių literatūrai iš kitų kraštų, be JAV lietuvių, kurių dalis jau gyvena Tėvynėje, šiame renginyje taip pat nema-

čiau. Iš Australijos dalyvavome tik mudu su p. Aldona Veščiuonaite - Janavičiene.

Moksleivių - poetų popietė

Gegužės 26 dieną, tame pačiame Rašytojų klube, vyko moksleivių poezijos skaitymai - konkursas, į kurį, kaip rašė 21 - me „Literatūros ir meno“ numeryje, buvo kviečiami „žinomi ir dar nepagirti, ir apvilti, tradicionalistai ir pokštininkai“ jaunieji poetai. Susirinko jų visa 50-tis iš visos Lietuvos vidurinių mokyklų. Be kita ko, dauguma iš jų buvo merginos. Nedidelė salė pilnutėlė, mat, čia, be jaunųjų poečių, susirinko mokytojai, palydovai, vienas kitas autorius, poetas iš vyresniosios kartos, jų tarpe ir du sydnėjiškiai - Aldona Veščiuonaite - Janavičienė ir Bronius Žalys.

Popietės pradžią padarė aktorė Lilija Žadeikytė, įdomiai paskaičiusi kelių autorių eiles apie tą „brangiausią žodį - Lietuvą“.

Na, ir prasidėjo Indrių, Eglių, Tautvydų, Dalių, Ilonų, Laurų, Dovilių, Giedrių, Dainorų, Modestų, Antanų ir dar įvairiaisiais vardais krikštytų jaunųjų poetų eilėraščių skaitymas, deklamavimas. Didesnės eilėraščių dalies temos - jaunųjų pergyvenimai, poetinio stiliaus stebėjimai, svajonės... Beveik visi eilėraščiai parašyti labai moderniu stiliumi.

Be lietuviškų gimnazijų moksleivių, buvo būrelis ir rusų mokyklų auklėtinių, kurie, nors ir kalbėjo gražia lietuvių kalba, savo kūrybą deklamavo rusiškai.

Kol konkurso teisėjai tarėsi dėl jaunųjų poetų kūrybos skirstymo vietomis, Kvėdarnos vidurinė mokykla pastatė tikrai žavią inscenizaciją pagal Birutės Pūkelevičiūtės poemą „Rauda“: „kad nepamirštume tų didvyrių, kurių krauju buvo palaistyta Lietuvos laisvė...“ Pastatymas buvo tikrai gerai

paruoštas ir juo žavėjosi visi popietės dalyviai. Pabaigoje žodį tarė poemos autorė Birutė Pūkelevičiūtė, padėkojusi jauniems, inscenizavusiems jos poemą.

Pagaliau jaunųjų poetų kūrybos vertintojai paskelbė pirmųjų 12 laimėtojų sąrašą. Pirmoji vieta atiteko gal pačiai jauniausiai konkurso dalyvei, 13 - 14 metų amžiaus vilnietei Eglei Bagdonaitėi. Visos premijos - lietuviškų leidyklų išleistas knygos. Jas gavo ir nepatekusieji į pirmąsias 12 vietų.

Dar viena poezijos šventė

Gegužės 27 d. 17 val. Vilniaus Mokytojų namuose buvo suruošta „Poezijos šventė“. Mažytėje „pogrindžio“ saliuokėje susirinko čia atvykę ar gyveną užsienio poetai: Kazys Bradūnas, Birutė Pūkelevičiūtė, Vitalija Bogutaitė, Aldona Veščiuonaite-Janavičienė ir Bronius Žalys, skaitė savo kūrybą susirinkusiems tautiečiams, kurių buvo apie keturiasdešimt, nes salės dydis tik tiek ir talpino!.. Popietę pravedė Juozas Žitkauskas, jau pažįstamas australiečiams, kaip V. Kazoko raštų redaktorius.

Tos dienos vakare Rašytojų klube vyko vakaronė „Eilėraščiai per naktį. Panaktiniai: Valentinas Sventickas ir Jonas Liniauskas. Nedalyvavau.

(Tęsinys sekanciam „M.P.“ nr.)

„Poezijos pavasario“ laureatas kaunietis Gintaras Patackas.

Antanas Laukaitis - Lietuvoje

Su „Mūsų Pastogės“ bendradarbiu Antanu Laukaitiu Vilniuje kalbasi „Lietuvos sporto“ žurnalistė Marytė Marcinkevičiūtė.

- Į Lietuvą atvykstu jau gal dvidešimtą kartą - malonu, kad savo gimtajį kraštą matau vis gražesni, kultūringesni, tvarkingesni. Lietuva keliasi naujam gyvenimui, nusirengia senus drabužius. Australijos lietuvių sportininkai į Žaidynes atvyks vėliau, aš esu tos šventės organizacinio komiteto narys, todėl mano pagrindinis tikslas - supažindinti Australijos lietuvius sportininkus su paskutiniuosiomis naujienomis. Esame nustebę, jog šios gražios šventės organizatoriai mums apmoka nakvynę tik dviem dienoms iki varžybų ir vieną po jų. Šios Žaidynės prasideda Antrąja tautine olimpiada, o mes neturime nė vienos komandos ar sportininko joje dalyvausiančių. Norinčių gal būtų atsiradę, bet Australijoje dabar - pats mokslo metų vidurys, visi mokosi, niekas negali atvažiuoti į tėvų ar senelių kraštą. Atvažiuoti vien tik į Sporto žaidynes - didelė prabanga. Pagrindinė Australijos lietuvių sportininkų grupė atvažiuoja su tautinių šokių grupe, tai daug pigiau, nors kelionė ir taip brangi (2000 Australijos dolerių). Varžybų orga-

nizatorių prašiau, kad mums būtų padaryta išimtis, ir nakvynė komandai būtų apmokėta (ne visiems sportininkams - pusė gyvenimo privačiai), likus trims dienoms iki Žaidynių atidarymo. Tačiau mums buvo pasakyta „ne“. Australijos lietuviai atvažiuoja iš toliausiai, brangiausiai kainuoja kelionė - dar bandysiu kalbėtis su Žaidynių organizacinio komiteto pirmininku ir tartis šiuo klausimu. Per ankstesnias dvi žaidynes mums buvo padaryta išimtis. Skaudžiausia tai, kad, kai į Australiją atvyksta sportininkai iš Lietuvos (vienais metais veteranų buvo net 100), mes juos nuoširdžiai sutinkame, priimame, maitiname, suteikiame nakvynę ne vienai parai, bet savaitei, o kartais ir daugiau. Jei su mumis taip ir toliau bus elgiamasi Lietuvoje, reikės ir mums taip daryti Australijoje.

- Kiek žaidynėse dalyvaus Australijos lietuvių sportininkų?

- Apie keturiasdešimt. Komanda į Lietuvą atskrenda birželio 22 dieną. Norinčių buvo daugiau, bet kai tėvai sužinojo, kad nakvynė sportininkai bus aprūpinami tik likus dviem dienoms iki varžybų, kai kurie jų savo vaikams neleido vykti, bijodami, kad jais tomis dienomis Lietuvoje niekas nepasirūpins. Delegacijoje - moterų ir vyrų krepšinio komandos, paplūdimio tink-

lininkai, stalo ir lauko tenisininkai. Mūsų sportininkai - įvairaus amžiaus, bet daugiausia vidutinio.

- Gyvenate Sydnėje, ar Jūsų gražiajame mieste jaučiasi artėjančios 2000 metų olimpiados pulsas?

- Sunku žodžiais nupasakoti, kaip australai kruopščiai ir intensyviai rengiasi olimpinėms žaidynėms. Sydnėje viešėjęs Tarptautinio olimpinio komiteto prezidentas Juan Antonio Samaranch pasakė, kad dar nė viena šalis su tokiu dideliu entuziazmu nesirengė olimpiadai kaip Australija. Pasak prezidento, darbų jau padaryta dvejiems metams į priekį. Jis ypač stebėjosi galingu mūsų stadionu, jo statyba. Australai - sportinė tauta, jie pasimokė iš Barcelonos, Atlantos, Nagano olimpinė žaidynių klaidų ir jų tikrai nedarys. Esu LTOK atašė Sydnėje olimpinėse žaidynėse, tenka dalyvauti įvairiuose posėdžiuose - vieno, ko labiausiai bijo australai, tai didelio svečių antplūdžio ir jų apgyvendinimo problemos. Jau dabar užsakyta dauguma viešbučių, jie brangūs. Kaip esu ne kartą sakęs, man kieme tikriausiai reikės statyti didžiulę palapinę...

- Kiek Lietuvos sportininkams planuojate medalių Sydnėje olimpinėse žaidynėse?

- Gal penkis. Tačiau aukso medaliu kažin ar džiaugsimės, nebent Virgilijus Alekna diską toli švystelėtų, penkiakovininkai bei dviratinkės dar galėtų nudžiuginti. Dideles viltis su

Olimpiada sieja australai. TOK prezidentas Juan Antonio Samaranch pasakė, kad Sydnėje olimpiada labiausiai pavyks tuo atveju, jei australai iškovos daug medalių. Australijos valdžia skiria milijonus dolerių jauniems sportininkams rengti, sporto bazei. Lietuvos sportininkams linkiu, kad jie Sydnėje iškovotų kuo daugiau medalių.

- Ar Jums, kaip LTOK atašė Sydnėje olimpinėse žaidynėse, dabar daug darbo?

- Kai kurie Australijos lietuviai man, matyt, pavydi šių pareigų, atsirado norinčių mane pakeisti. Bet nesutiko ALFAS sporto valdžia, vadovaujama pirmininko Stasio Šuto bei Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Australijoje Viktoras Šlitteris, ir aš visuomeniniais pagrindais bei savo lėšomis toliau dirbu tą darbą, kuris man patikėtas. Rūpesčių netrūksta - į Australiją atvyksta vis daugiau sportininkų iš Lietuvos, artėja Olimpiada.

- Ar ilgai viešėsite Lietuvoje?

- Iki rugšėjo 6 dienos.

- Ačiū už pašnekesį. Australijos lietuvių sportininkams - sėkmės Žaidynėse, o Jums - gero poilsio gimtinėje.

Red. prierasas. Ką tik gauta žinia, kad Žaidynių dalyviams iš Australijos bus suteiktas pilnas išlaikymas per visą žaidynių laikotarpį nuo birželio 22 iki 30 dienos.

Birželis laisvės meniu

Genovaitė Kazokienė

1941 metų birželio mėnesį mes visada prisimename kaip gedulo mėnesį. Galbūt todėl, kad Latvijoje ir Estijoje birželyje buvo tik išvežimai į Sibirą. Tačiau Lietuvoje tai buvo ir pasipriešinimo, sukilimo laikas, pirmos sovietų okupacijos pabaigos laikas, naujų vilčių laikas. Po metus trukusios priespaudos, tai buvo pirmas gaivalingas, visuotinis tautos maištas prieš pavergėjus. Tokios minties vedama, norėčiau su skaitytojais pasidalinti ano meto prisiminimais, pagrįstais Kauno „Aušros“ gimnazijos mokinės.

Birželio rytą sunkia širdimi ėjau į gimnaziją paskutiniam egzaminui - konstitucijos. Jaunas mokytojų šeimelis, kurį mes vadino „piemeniu“, pats gimnazijos nebaigęs, mane visus metus persekiojo už „netinkamą“ sienos laikraščelio redagavimą, už rašymą „tarp eilučių“, už visišką nesugaidymą socialistinėse sąvokose. Vis grąšino man vieną dieną „parodyti“, nes sakė „viską žinaš“. Kartais nerami mintis perskrodavo: negi jis iš tikrųjų žino apie mano rašomus ir ant tvorų klijuojamus atsišaukimus? Einant mačiau didelius sunkvežimius su ginkluotais mongolų kareiviais. Nežina, kas čia darosi! Bet man rūpėjo

egzaminas. Iš Švietimo ministerijos buvo atsiųstas inspektorius. Mes, visi gimnazistai, nusprendėme: atsiuntė komunistą, kirs drauge su mūsų piemeniu. Sužinojau ir jo pavardę - Vladas Literkis, kuri mums nieko nesakė. Egzaminas slinko gana sklandžiai, inspektorius beveik nesikišo. Atėjo ir mano eilė. Po įvairių klausimų mūsų konstitucijos mokytojas paklausė Lenino gimimo metų. Neatsimaniau, tuoj atsakiau jo mirties metais, bet tas tik įsiutino mokytoją. „Vis atvirksčiai, kontrarevoliucionierius!“ Čia įsikišo inspektorius, ėmė klausinėti apie Prancūzų revoliuciją, apie socializmo tikslus. „Kam tarmauja socializmas?“ „Žmonių gėrybei“, - atsakiau. Čia vėl mokytojas ėmė spirgėti, bet aš pajutau, kad inspektorius mane gelbsti. Kai visi buvome jau išklausinėti, neramiai laukia rezultatų. Tik staiga mokytojas išbėgo į mokytojų kambarį skambinti į Vilnių, į Švietimo ministeriją, ir aiškino, kad mokinės, nežinančios Lenino gimimo metų ir socializmo tikslų, praleisti pro egzaminą negalima. Inspektorius irgi skambina į Švietimo ministeriją ir aiškina, kad galima. O mes trinamės koridoriuje išalkę, susirūpinę ir įsitępę. Galų gale prasišaukė dury ir inspektorius Literkis ramiu balsu pranešė: „Visi konstitucijos egzaminą išlaikė“.

Ėjau namo dvigubai laiminga: ir kad egzaminą išlaikiau, ir kad inspektorius nulaužė ragus tam mūsų piemeniui. Tačiau laimė truko neilgai. Gimnazijos koridoriuose girdisi gandai apie išvežimus, artėjantį karą, vėl stojo akys ke, lapidama. Parodos kalnu, pamaciau sunkvežimius, prigrūstus išsigandusių žmonių, vaikų ir kūdikėlių, jau dardančius į nežinią. Namie mama džiovino duoną - dėl visa ko. Visų veidai susirūpinę, įtampa stačiai kabėjo ore.

Į štai, po kelių dienų, ankštų semadienio rytą bėgome į kiemą žiūrėti lėktuvų: karas, karas! - taip džiaugsmingai šaukėme, matydami vokiečių žvalgybinius lėktuvus. Jau pusiaudienį suvargę Raudonosios armijos kariai traukė Basanavičiaus alėja. Ir koks vaizdas! Tik pusdienis, o jau daugelis basų, be kepurėlių, atsisegę švarkelius, nebe rikuotėje, bet būriu treponu nuleidę galvas. Žmonės, būriodamiesi prie savo namų šnekučiaivosi, jau ir juokas pasigirdavo, jautėsi atslūgstanti įtampa. Mano tėvelis laiko negaišino ir su tais besitraukiančiais kareiviais mainikavo: už duonos puskepalį, už seną švarką - šautuvą. Prikrovęs sandėliuką šautuvų, kiek tilpo prirašiojo prie dviračio, pasišaukė mane „lygsvarai išlaikyti“ ir ėmė stumti tą ginkluotą pas partizanus (dabar vadinamus sukilėliais). Jie įsikūrė, kaip žmonės vadino, „Dujų fabrike“, bet iš tikrųjų Vytauto Didžiojo universiteto Chemijos institute, prie šv. Antano bažnyčios. Vidiniame kieme, žalioje pievelėje jau rikiavosi sukilėliai: visi civiliai apsirengę, vienas jaunas, kitas senas, vienas aukštas, kitas žemas - tokia įvairovė, lyg būtų sustoję kaimynai pasišnekučiavimui. Pirmas tėvelio

klausimas buvo: kas vadas?

- Vladas Literkis.

O! Tai štai kodėl jis dėl manęs taip kovojo! Ir apšilo širdis iš dėkingumo. Tėvelį tuoj įstatė į rikuotę (likusius ginklus tuoj atsiimsim), o su manim nebežinojo ką daryti, nes aš jokiu būdu nenorėjau eiti namo.

Tuo metu per kalnelius atėjo jaunas kalnins nuskusta galva, didelėm, didelėm akim, žiūrinčiom iš kaukolės, pats sulysęs, tarytum būtų iš vieny kaulų suremtas. Greitomis pasitaręs, vadeiva kreipėsi į mane: „Mergaite, ar moki rašyti? Gerai, būsi jam sekretore“. Ir taip nuvedė mudu į rūšį, pasodino už stalo, kur jis pradėjo sulaukytų žmonių apklausinejimą. Civiliai sukilėliai, baltais raiščiais ant rankovių, ginkluoti, vedė mums įtariamuosius. Neprisimenu jų kalčių, didelių ir nebuvo, bet prisimenu tą didžiulį įspūdį, pirmą kartą gyvenime matant išsigandusius suaugusius žmones. Iki šiol žinojau tik gimnazisčių drebėjimą prieš egzaminą, o čia - augaloti vyrai! Tačiau viena moteris mane užbūrė savo grožiu. Iš atminties jau išdilo jos pavardė, bet vaizdas liko gyvas: liekna, nematyto juodumo garbanoti plaukai, dideli čigoniški auksiniai auskarai blystelėdavo jai gyvai aiškinantis. Ji buvo kaltinama turėjus ryšių su politruku. Tiek ta istorija, tiek jos išvaizda mane tiesiog apkerėjo. Tokių moterų nebuvo mačiusi. Motinos ir mokytojos taip neatrodė, o teatre, kaip ir pasakoje, toli nuo realybės. Čia gi ji buvo gyva. Man užsižiopsojus, tardytojas paragindavo: „Rašyk, rašyk!“ Pats tardytojas buvo tik iš kalėjimo pabėgęs studentas, sovietų gerai iškankintas ir badu marintas, tačiau su tardomaisiais elgėsi labai humaniškai, tarytum tai būtų koks pasikalbėjimas. Darbas tęsėsi per dieną, per ištaisą naktį, iki kito pusdienio. Miegas stačiai lipdė akis.

(Tęsinys sekančiame "M.P." nr.)

Birželio plokštelių paslaptis

1992 m. Kaune buvo atrastos 1941 m. birželio sukilimo dalyvio Balio Gražulio užkastos Kauno radiofono archyvo plokštelės, tarp kurių buvo Lietuvos valstybės atkūrimo deklaracijos ir atsišaukimo į tautą įrašai, padaryti Birželio sukilimo dienomis.

1941 m. birželio 23 - sios rytą į radiofoną atvyko L. Prapuolenis, o 9 val. LAF vyriausio štabo vardu jis perskaitė visai Lietuvai Nepriklausomybės atkūrimo deklaraciją. Prieš pradedant radijo transliaciją, B. Gražulis paprašė radiofono techniką inž. V. Bagdonavičių, kad jis visa tai įrašytų į patefono plokštelę.

Kauno radijo laida buvo signalas sukilti. Ir lietuviai jį išgirdo, be to, šią laidą perdavė Helsinkis ir Stokholmas. Visas pasaulis sužinojo apie antisovietinį lietuvių tautos sukilimą.

Šį įrašą per visą vokiečių išsaugojimo Balys Gražulis, o prieš pasitraukdamas iš Lietuvos jį su kitomis radiofono plokštelėmis parsinešė namo ir užkasė. Iš viso buvo paslėpta apie 80 plokštelių, kuriose buvo įrašytos A. Smetonos, S. Raštikio, A. Vienuolio, B. Brazdžionio, A. Miškinio, kitų Nepriklausomos Lietuvos kultūros bei politikos veikėjų kalbos ir kūryba.

1991 m. kultūros ir švietimo ministrai Dariui Kuoliui B. Gražulis, tuo metu

gyvenęs JAV, Flint mieste, pranešė, kad 1944 metais jis Kaune, Juozapavičiaus gatvėje esančio namo rūsyje, užkasė minėtas plokšteles. Deja, jis negalėjo tiksliai nurodyti užkasimo vietos. Per daugelį metų toje vietoje daug kas paieškė. Pasielkus į pagalbą Vytauto Didžiojo karo muziejaus darbuotojus, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos istorijos sekciją buvo nustatyta apytikrė ieškojimų vieta. Kaip pasakoja tų paieškų dalyvis, dabartinis Vyriausybės konsultantas Vidas Grigoraitis, pradžia buvo nesėkminga - teko kasti ne vieną gilią duobę, nes plokštelės buvo paslėptos po namo rūsio grindimis. Be to, nurodytas labai didelis plotas ir nebuvo išlikę jokio orientyro. Mėginta ieškoti ir su metalo ieškiniais, nes plokštelės buvo sudėtos į skardinę dėžę. Tokiame gylyje ieškiniai neveikė, o patikimesnės technikos tuo metu nebuvo. Labai pakantūs buvo kasinėjamo daržo šeimininkai, kurie nepagalėjo savo rudeninio derliaus, taip pat prisidėjo daug kitų žmonių.

Ypač svarbu buvo rasti Birželio sukilimo metu padarytus L. Prapuolenio skaitytų tekstų įrašus, nes istorikai, politikos veikėjai, tebesiginčija dėl Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo deklaracijos ir kreipimosi į lietuvių tautą tekstų autentiškumo. Kai kurie iš

Dar vokiečių kariuomenei neižengus į Kauną, „Spindulio“ spaustuveje sukilėliai perspausdino sovietinius pašto ženklus. Sukilėlių viltys matyti užrašė „Nepriklausoma Lietuva“. Sovietietinis pašto ženklas įvairiais užrašais perspausdino ir Vilnius, Telšiai, Alsėdžiai, Panevėžys, Raseiniai, Rokiškis, Ukmergė, Zarasai. Kai kurie iš šių ženklų dabar yra labai reti ir užtiniami tik tarptautiniuose aukcionuose.

jų įžvelgia antisemitines tendencijas, todėl reikėjo tai paneigti ar patvirtinti visiems laikams. Pavyzdžiui, dar 1993 m. buvęs Lietuvos KGB karininkas Aleksandras Slavinas įtakingame vokiečių laikraštyje „Die Zeit“ rašė apie 1941 m. birželio 23 - iosios rytą. A. Slavino teigimu, kalbėdamas per Kauno radiją LAF įgaliotinis L. Prapuolenis neva sakęs: „Lietuva turi apsišvarinti nuo žydų. Nuo šios minutės žydo gyvenimas neturi jokios vertės“. Plokštelės įrašas visiškai paneigia šiuos A. Slavino žodžius.

1992 m. pavasarį vėl buvo atnaujintos paieškos ir pagaliau plokštelės buvo rastos, kai kurios iš jų nuo slėgio įskilusios. Nors dėžė su įrašais gulėjo smėlyje, ją vis tiek siekė šalimais tekančio Nemuno vanduo, todėl į kai kurias plokšteles įsiėdė dėžės rūdys ir jų perklausyti nebuvo įmanoma. Tačiau tarp 54 neblogai išsilaikiusių plokštelių buvo ir ta, kurioje įrašyta istorinė LAF deklaracija.

Prano Gudyno restauravimo centre prasidėjo plokštelių valymo darbai, tačiau niekaip nepavyko atsikirti įsiėdusį metalą, nepažeidžiant garso takelio. Todėl buvo nutarta, kad reikia bandyti tas plokšteles perrašyti.

Kultūros ir švietimo ministerija kreipėsi į vengrų restauratorius, tačiau jie sakė niekuo negalį padėti. Tada buvo kreiptasi į Kanados lietuvius, bet jie neturėjo reikiamos įrangos. Tuomet

dabartiniame Kino, teatro ir muzikos muziejuje vienu patefonu V. Grigoraitis perrašė geresnės būklės plokšteles. Liko dar 28 plokštelės, kurių įrašai nežinomi iki šiol.

Pasiskelbus austrų firmai „Österreichische Phonotek“, plokšteles į Vieną nuvežė tuometinis švietimo viceministras Kornelijus Platelis. Atrodė, reikalai pajudėjo, tačiau metai bėgo, o darbai stovėjo vietoje, nors telefono austrai vis patikindavo, kad restauruota tai 5, tai 10 plokštelių. Galų gale B. Gražulio testamentinės valios vykdytojo (testamente B. Gražulis nurodė, kad šias plokšteles jis perduoda saugoti Lietuvos archyviui), V. Grigoraičio kantrybė baigėsi ir jis pareikalavo Austrijos pusės paaiškinti, kas trukdo užbaigti visus darbus. Paaikškėjo, kad plokštelių būklė yra lygiai tokia pat, kaip prieš „restauravimą“. R. Tonkūnas persiuntė jas atgal į Lietuvą. Taip baigėsi plokštelių restauravimo ketverių metų epopėja.

B. Gražulis į Lietuvą atsiuntė visą savo archyvą, kuris šiuo metu yra Literatūros ir meno archyve Vilniuje. Taip pat jis klausė, kur geriausia saugoti šias plokšteles ir, V. Grigoraičio patartas, JAV surašė ir patvirtino turto įgaliojimo raštą, kuriuo remiantis nuo tos dienos, kai plokštelės bus restauruotos ir perrašytos, jos turi būti perduotos Lietuvos vaizdo ir garso archyviui.

Ričardas Čekutis, LA

Pailsėti Druskininkuose

Stasys Ilgūnas

Druskininkai - seniausias ir didžiausias Lietuvos kurortas, įsteigtas 1794 m. Lietuvos - Lenkijos karaliaus Stanislovo Augusto dekretu. Kurortas veikia ištiesus metus. Jis yra garsus mineralinio vandens šaltiniais, gyduomuoju purvu, švelniu klimatu ir nuostabią gamta.

Sovietmečiu, 1962 m. buvo įsteigta „Draugystės“ sanatorija, vėliau pagarsėjusi savo gydymo poveikiu. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1994 m. „Draugystės“ sanatorija buvo privatizuota. Tada prasidėjo tikras jos atgimimo ir klestėjimo laikotarpis. Sanatorijos direktorės gydytojos Violetos Kaubrienės pastangomis čia buvo padaryta daug pagerinimų. Tai pastebėjau atvykęs š. m. kovo mėnesį gydytis nuo ūmios skrandžio opos. Buvau rūpestingai priimtas, gavau visas reikiamas gydymo procedūras.

Centriniai sanatorijos rūmai savo išore gal nelabai patrauklūs vakariečio akiai, bet kitaip atrodo viduj. Atlikus nesudėtingą registraciją, belieka pasirinkti gyvenamuosius kambarius. Šviesiais, kvepiančiais gėlėmis koridoriais patraukėme į kambarius. Pūkiai atrodo svetainė, kurios sienas puošia lietuvių dailininkų paveikslai, televizorius, balkonas. Miegamajame minkštos lovos, šiltomis spalvomis dažytos sienos nuteikia ramybei ir poilsiui.

Para vienam žmogui kainuoja 30 JAV dolerių (jeina 3 kartus per dieną maistas valgykloje, visos gydymo procedūros ir tyrimai).

Užtiko „Gintaro kambarį“?

Jau keliasdešimt metų įvairūs rytų Europos laimės ieškotojai tikisi surasti karo pabaigoje dingusių legendinį „Gintaro kambarį“. Tas kambarys buvo didžiulė puošniai įrengta ir gausiai ornamentuota salė, kurioje viskas buvo pagaminta iš gryno gintaro. Kaip to meto dar vieną „pasaulio stebuklą“, šį kambarį Rusijos carui Petriui Didžiajam (1672 - 1725) buvo padovanojęs Prūsijos kurfurstas Friedrichas Pirmasis. Kambarys, ar tiksliau salė, buvo Petro Didžiojo rūmose Carskoje Selo vietovėje, keliasdešimt kilometrų nuo Sankt Peterburgo. Po bolševikų revoliucijos ši vietovė buvo pavadinta Puškino.

Antrojo pasaulinio karo metu, kai vokiečių kariuomenė apsupo Leningradą, Puškino atsidūrė vokiečių rankose. Vėliau, vokiečiams traukiantis, Gintaro kambarys buvo išmontuotas, supakuotas ir pervežtas, atrodo, į Rytprūsias. Bet Raudonajai armijai užėmus Rytprūsias, Gintaro kambarys ten nebuvo rastas, nors sovietų žvalgyba dėjo didžiules pastangas nustatyti jo likimą. Tada pasklido įvairūs gandai. Reikšminga tai, kad per keliasdešimt metų iš to milžiniško lobio niekas nepasirodė tarptautinėje prekyboje. Todėl manoma, kad lobs dar tebėra kur nors paslėptas.

Šią vasarą į Neringą atvyko grupė vokiečių, kurie Kuršių mariose pradės kasimo darbus, tikėdamiesi rasti Gintaro kambarį. Tyrinėtojų grupei vadovauja buvęs Preilos gyventojas, dabar Vokietijoje gyvenantis 80-metis vyras. Specialia aparatūra ištyręs Preilos marių

Taigi jaukiai įsikūrus galima kreiptis į gydytojus. Sanatorijoje gydomas širdies ligos, virškinimo sistemos sutrikimai. Yra naujausia medicininė aparatūra, pagaminta Japonijoje, Vokietijoje. Taigi už tą pačią 30 dol. kainą

„Draugystės“ sanatorijos pastatas Druskininkuose.

gydo specialistai, žinomi gydytojai. Žmonėms, kurie neserga, o atvyksta tik pailsėti, pasigėrėti gamta, išduodamas „Sveikatos pasas“ su rekomendacijomis ateičiai.

Gydymo eiga bei sveikimo duomenys kaupiami ir saugomi kompiuteriniame duomenų banke iki kito atvykimo į šią sanatoriją. Ligos informacija gali būti perduota pagedaujama adresu telekomunikaciniais ryšiu kanalais. Pacientams skiriami deguonies kokteilai, rankomis daromas masažas, (yra ir povandeninis masažas voniose), muzikos terapija (tamsiame kambaryje svečias patogiai įsitaiso fotelyje, aidai lyrinės melodi-

jos, ventilacijos pučiamas gaivus gydomųjų žolių aromato prisodrintas oras). Galima gauti sausą gydomąjį purvą. Yra perlinės vonios. Norintys gali mankštintis gimnastikos kabine- te...

Pasirinkus norimą ir reikiamą gydymo formą, tenka eiti į valgyklą. Ji neprimena, jog esi gydymo įstaigoje. (Pageidaujantiems ar nuvargusiems maistas atnešamas į kambarius). Puokštės gėlių ant stalų, tyliai skam-

vedėjas siūlo kasdieną gaunamus pagrindinius Lietuvos dienraščius, naujus žurnalus. Jis svečiams skaito savo paruoštas paskaitas: „Literatūriniai Druskininkai“, „Druskininkų kurorto istorijos bruožai“. Yra rengiami susitikimai su rašytojais, poetais, meno žmonėmis...

II - jame aukšte žmonėms, nemėgstantiems vienatvės, yra bendra svetainė, kurioje galima pažaisči šachmatais, pasišnekučiuoti. Čia gydytojai neretai skaito populiarius paskaitas apie sveiką mitybą, gimnastikos naudą, blaivų gyvenimo būdą...

III - me aukšte laukia originaliai įrengtas fitobaras, kuriame prie geros kavos puodelio galima ir cigarų surūkyti. Baro tarnautojai siūlo šiltų patiekalų (naminiai cepelinai, bulviniai blynai, vėdarai, dzūkiškų grybų patiekalai ir pan.). Kepiniai visuomet švieži, kvapnūs, nes kepami vietoje. Saldžiai duodami vaisiai, saldumynai, sultys, ledai. Gėrimai - su 15 laipsnių alkoholio. Tai įvairių firmų alus, natūralūs lietuviški vynai, įvairių rūšių šampanas. Vasarą baro lankytojai ypač mėgsta sėdėti balkone ir mėgautis skanėtais.

Fitobare gaunami vaistažolių kokteilai, kurie geriami rekomendavus gydytojams patogiu svečiams laiku. Jie paruošiami iš įvairių gydomųjų žolių. Labai teigiamai veikia skrandžio, žarnyno negalavimus, ramina nervus, gydo nemigą.

Baras veikia nuo 10 valandos ryto iki 10 valandos vakaro. Vasaros metu ruošiamasi įrengti suvenyrų prekyvietę, kur bus galima gauti gintaro papuošalų, sidabro gaminių, tautodailės, juostų, mezginių, paveikslų...

Taip pagyvenęs sanatorijoje atsigau, sustiprėjęs ir grįžti namo gerai nusitei- kęs. (T.Ž.)

banti muzika sudaro restorano įspūdį. Balti, nedūžtantys prancūziški indai, išblizginti stalo įrankiai, padavėjų dėmesys, sklindantys kvapai iš virtuvės sukelia apetitą. Skanus, patraukliai pateiktas maistas, gausiai pajavairintas šviežiomis daržovėmis, patenkina atvykusių skonį.

Maitintis galima pagal gydytojų rekomendacijas, ligos pobūdį. Sveiki poilsiautojai patys pasirenka valgį.

Po pietų, neišėjus iš centrinių rūmų, laukia dar nemažai patogumų. I - me aukšte mėgstantiems skaityti veikia turtinga leidiniais biblioteka (per 27 000 knygų) lietuvių, anglų, prancūzų, vokiečių, lenkų kalbomis. Bibliotekos

Namo grįžo šeši Saboniai

Lietuvoje svečiuojasi vienas iš žinomiausių pasaulio lietuvių - tarptautinio lygio krepšininkas ir daugkartinis olimpinis medalistas Arvydas Sabonis. Su juo iš JAV grįžo jo žmona Ingrida (kadai buvusi Mikelijonytė, laimėjusi 1988 metų „Gražiosios vilnietės“ konkursą), septynerių metų Žygimantas, penkerių - Tautvydas, dviejų - Domantas ir pirmus metus bebaigianti Aušrinė.

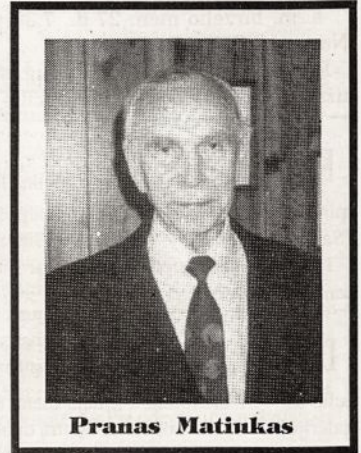
Arvydas Sabonis neseniai baigė trečią žaidynių sezoną su garsiąja amerikiečių National Basketball Association. Ten jo kontraktas dar dviem metams. Į klausimą, ar jis ketina dalyvauti 2000-ųjų metų olimpiadoje Sydnejuje, Sabonis atsakė, kad

„2000-ųjų metų olimpiada taip toli, kaip nuo čia Australija“. Tačiau jo mintys vis sukasi apie galingos Lietuvos komandos sudarymą, kad būtų prateistas jau keliasdešimt metų besitiesias krepšinio sporto siejimas su Lietuvos vardu. Šiuo metu Kaune pradėjo veikti Arvydo Sabonio sveikatingumo centras, į kurį jau nebetelpa norintys sportuoti.

Stasio Laukio nuotr. „M.P.“ inf.

A. † A. Pranas Matiukas

1917.1.10 - 1998.6.4

Pranas Matiukas

Tik perskaitę paskutinį „Kardo“ numerį (1998 m., Nr.3 - 4), drebančia ranka turėjau nubraukti ašarą nuo ūso. Mintimis grįžau į be rūpesčio praleistas vaikystės dienas, prisiminiau su koku nekantrumu laukiau tų švenčių, kai su pasigėrėjimu ir didžiavimusi stebėjome Kauno gatvėmis žygiuojančius mūsų kareivėlius. Ar tai buvo Nepriklausomybės, ar Tautos šventės, ar tik į poligoną išvykstantieji daliniai, net ir sekmadienį į bažnyčią traukiančios voros - vis tai širdį džiuginantys vaizdai. Jaučiau tą dvasią, įkvėptą tėvelių, mokytojų, skautų vadų - dvasią, dvelkiančią patriotizmu, priklausomumu tautai, trykštančią nesuskaitomu skaičiumi karžygių, liejusių kraują už tėvų žemę.

Kaip gi dabar? Nejaugi mes praradome tą pagarbos jausmą savo didvyriams? „Kardas“ - leidžiamas kelių pašišventėlių, ypatingai vyriausio redaktoriaus dim. mjr. Antano Martinio nenuilstamo triūso dėka - yra istorinis tautinės minties žurnalas, tinkantis kariuomenei ir visuomenei. Savo turiniu jis skleidžia skaitytojų tarpe patriotizmo, tautinio susipratimo, Tėvynės meilės jausmą ir, tuo pačiu, reiškia pagarbą tiems, kurie per amžių amžius su ginklu rankoje stojo ginti giminės namus, sodžius, tėvelius, brolius ir seseris, ir tautos prieauglių vaikučius.

Bet deja! Lietuvos vyriausybė, paskirdama nepriklausomai spaudai remti veik keturis milijonus litų, neužtikrina, kad spaudos rėmimo fondo komisija būtų sąžiningesnė lėšų paskirstymo atveju. „Kardo“ leidimui

neatsirado nė vieno atliekamo cento. Krašto apsaugos ministerijos viceministras netgi pavadino „Kardą“ privačiu žurnalu, nors ir spausdinančių vertingos istorinės medžiagos, vis tiek nepasiekiančių reikalaujamo kriterijaus, versto KAM - jos paramos.

Tad kaipgi „Kardas“ išsilaiko? Ypač, kad pačioje Lietuvoje, dabartinių karininkų tarpe, teatsiranda vos 10% prenumeratorių! Vienetų bibliotekos taip pat nėra linkusios užsisakyti „Kardo“. Atrodo, kad buvusios karininkijos ir jų palikuonių, gyvenančių užsienyje, įnašas yra tas kertinis akmuo, ant kurio statomas Lietuvos jaunimo švietimas tautiniais, patriotiniais motyvais.

Atsižvelgdamas į sunkią „Kardo“ finansinę būklę, šaukiu buvusius karininkus, jų palikuonis ir kitus prijauniančius prisidėti prie taip svarbaus švietimo darbo mūsų tėvynėje. Stokime, kaip mūsų prabočiai, petis petin ir kursty kime tą amžiną ugnelę, „Kardą“, lyg tą žiburį, apšviečiantį ateities kelius. Tam tikslui „Talkoje“ yra atidaryta sąskaita, iš kurios surinktos aukos bus persiųstos „Kardo“ redakcijai. Aukas prašome siųsti: Sydnejuje - T. J. Rotcas, 69 Belmore Street, Fairfield, NSW 2165; Melbourne - V. Bosikis, 43 McCrae Road, Rosanna, Vic. 3084.

Čekius prašau išrašyti: „Talka“ Ltd., KARDAS A/C vardu, taip pat aiškiai nurodykite siuntėjo vardą, pavardę ir adresą.

Aš pilnai tikiu, kad šis šauksmas nebus „balsas tyruose“, ir iš anksto tariu - dėkui, vyrai, - Tėvynės labui!

Teodoras J. Rotcas

Laiškai redakcijai

Gerb. Redaktoriumi,

Prieš keletą savaitę Sydnejuje ir Canberroje su žmona lankėsi p. Donatas Skučas, JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos pirmininkas. Jis gan plačiai susitiko su vietiniais lietuviais ir paliko puikų įspūdį. Dabar matau, kad Čikagos dienraštyje „Draugas“ jis išspausdino savo Australijos kelionių ir susitikimų įspūdžius. Skaitytojams turbūt būtų įdomu, kaip mūsų gyvenimas yra matomas iš šalies. Jo straipsnis ilgas ir užimtų daugiau nei visą „Mūsų Pastogę“ puslapį, bet gal perspausdinti vieną kitą ištrauką?

Jurgis Karpavičius, Sydney

Red. Perspausdinimui parinkome ištrauką, kurios tema yra svarbi ne tik p. Donatui Skučui, bet ir mūsų Bendruomenei.

Ypatingą dėmesį atkreipiau į lietuvių išlaikymą Australijoje. Pasirodo, padėtis ten yra labai panaši į Amerikos. Senieji gerai kalba lietuviškai, išlaiko lietuviškus papročius, skrenda į Lietuvą. Jaunimas daugiausiai nekalba arba silpnai kalba lietuviškai, nors yra ir išimčių, nelabai rūpinasi lietuviškais reikalais. Prie jaunimo priskiriu visus gimusius ir augusius Australijoje. Australijos mokyklose kai kuriais atvejais mokoma lietuvių kalba, tai nereikia šeštadienių mokyklų. Vis vien susidomėjimas lietuvių kalba yra silpnas. Jauni-

mas palaiko lietuviųbę per miestų klubus, tautinių šokių ir dainų grupes ir, žinoma, per sporto klubus. Kadangi tie klubai turi specialią vietą Australijos lietuvių gyvenime, dar prieš daugelį

Dr. Gina ir Donatas Skučai.

metų buvo susidurta su problema, ką reikia daryti su lietuvių kilmės jaunimu, kuris nemoka lietuviškai. Buvo dvi galimybės - viena, reikalauti, kad viskas būtų vedama lietuviškai, tuo atstumiant beveik visą jaunimą, paliekant klubą tik lietuviškai kalbantiems veteranams, kurie galėtų „sportuoti“ gražiais ir garbingais prisiminimais; arba, antra, leisti viską vesti angliškai, tuo pritraukiant jaunimą, kuris savo sportu garsintų Lietuvos vardą. Sprendimas buvo padarytas leisti kalbėti angliškai. Todėl, pavyzdžiui, Sydnejuje „Kovas“ yra ir šiandien pirmaujantis sporto klubas, kuris per dešimtmečius yra laimė-

Šių metų birželio 6 dieną Centennial Parko Florey Chapel, Adelaidės lietuvių susirinko atsisveikinti su savo bendruomenės nariu, visų žinomu smuikininku Pranu Matiuku.

Paskendę mintyse, su liūdesiu, lydimi jo paties smuiko įgrotų, ir G. Vasiliauskiens giedotos „Ave Maria“ garsų, prisiminėme dar neseniai savo tarpe turėtą brangų šeimos narį, mielą draugą, pažįstamą bei savo bendruomenės gerbiamą lietuvį, kuris ilgai liks visų atmintyje.

Vargonų muzika, kun. Juozo Petraičio atliktos religinės apeigos ir Vytauto Neverausko, šeimos draugų vardu, tartas žodis, lydėjo Praną į tolimas dausas. Paskutinį atsisveikinimo žodį su brangiu tautiečiu tarė Adelaidės Apylinkės valdybos pirmininkė Janina Vaboliėnė:

„Taip didelis, taip sunkus tasai gyvenimas, jis taip nuvargino, nuplėšė, nualino Tave... Bet tas gyvenimas toks didelis ir gražus, ir Tu jo norėjai kaip galima daugiau... O, kad ta minutė tapūtų amžinybe... Bet lapas, nuplėštas nuo medžio, nebeprisigis, upeliai, nutekėję į aukštupį, negrįš...“

Atėjo Pranas į šią žemę kaip dauguma: pilnas vilčių, svajonių... Tos svajonės buvo svarbios, nes jos yra amžinos, jos niekada nedings. Pasėtos jos - neša derlių, jei ne šiandien, tai rytoj - kada nors... Savo gyvenimo derliumi Pranas Matiukas dalinosi su visais ir visada: su savo šeima, draugais, su visa lietuvių bendruomene. Muzikiniiais gabumais apdovanotas, kaip ir kiti du jo broliai, Pranas baigė Muzikos Konservatoriją Lietuvoje, Kaune, o vėliau savo pasirinktą muzikos šaką gilino Austrijoje ir grojo smuiku styginiame kvartete. Atvykęs į Australiją ir atlikęs nustatytą darbo prievolę, savo sugebėjimų dėka buvo priimtas į prestižinę Adelaidės Simfoninį Orkestrą, kuriame grojo pirmuoju smuiku, kur smuikininko profesijoje praleido visą savo darbingo gyvenimo dalį. Jo smuiko stygų švelnių garsų dažnai ir mes buvome džiuginami mūsų ben-

jęs daug trofėjų. Mums viešint Lietuvių klube, vieną sekmadienio popietę vyko metinis „Kovo“ susirinkimas. Jis buvo vedamas angliškai, biuletėnis taip pat išleistas anglų kalba, bet klubas ir toliau sportuoja, laimi ir garsina Lietuvos vardą.

Kitas pavyzdys yra Australijos lietuvių laikraštis „Mūsų Pastogė“. Kalbant su redaktoriumi Broniu Žaliu, paaiškėjo, kad jis buvo bandymui įvedęs vieną iš aštuonių puslapių anglų kalba*. Tai sukėlė daug triukšmo, pasipiktinimo, demonstratyvių prenumeratų atsisakymų ir redaktorius buvo priverstas spausdinti visus aštuonis puslapius lietuviškai. Taip ir šiandien išeina „Mūsų Pastogė“. Tik bėda yra, kad tik lietuviškai skaitantys prenumeratoriai sparčiai iškeliauja į amžinybę, ir prenumeratų skaičius savaime mažėja. Jau dabar laikraštis neišsilaiko iš prenumeratų ir skelbimų. Reikia aukų. Kaip ilgai galės laikraštis taip gyvuoti, sunku pasakyti.

druomenės rengiamuose koncertuose, minėjimuose... Savo šviesia, giedria bei draugiška asmenybe, lengvu jumoru, Pranas Matiukas susilaukė draugiškos meilės, o taip pat užsipelnė didelę pagarbą tautiečių tarpe. Adelaidės choras „Lituania“ savo pagarbą muzikai Pranui Matiukui išreiškė jį pakviėdamas choro Krikšto Tėvu. Net ilgos ligos varginamas, Pranas Matiukas nepamiršo lietuviškosios bendruomenės, Lietuvių namų - juos lankė, kiekvieną pakalbėdamas draugišku žodžiu, su šypsena veide.

Deja, gyvenimas praeina..., išsenka jo versmė ir ateina laikas atsisveikinti. Tu išėjai, Pranai, kur nebėra skausmų, vargo, atlikęs savo užduotį pasaulyje. Tu mus paliesi ranka sava, sava siela paliesim Tavo sielą, kad per amžius širdys mūsų liepsnotų ta pačia, vienos būties ugnim, kol vėl pasimatysim, mielas drauge, mūsų tautos sūnau.

Atsisveikindama ir dėkodama miėlam tautiečiui Pranui Matiukui už jo įnašą mūsų bendruomenėje, Adelaidės lietuvių bendruomenės ir savo vardu reiškiau gilią užuojautą jo žmonai Eleanai, dukrai Emilijai ir jos vyrui Sauliui, vaikaičiams Kristinai ir Viktorui bei visiems artimiesiems, netekus brangaus ir mylimo asmens“.

Ilsėkis ramybėje, Pranai.

J. V.

Vieną dieną vis tiek reikės daryti sprendimą - ar sustabdyti laikraštį, ar jį spausdinti, bent iš dalies, anglų kalba. Šie pavyzdžiai rodo, kaip Australijos lietuviai bando išspręsti lietuvių kalbos klausimus. Gal čia yra ir mums, JAV lietuviams, pavyzdys.

* „M.P.“ red.: redaktorius Bronius Žalys buvo sutikęs spausdinti angliškai trumpus reportažus apie lietuvių sportininkų dalyvavimą ir rezultatus įvairiose žaidynėse.

Aukos

"Mūsų Pastogei"

A. Gabas	Vic.	\$10
Sydnejaus Lietuvių Moterų Socialinės Globos Draugija	NSW	\$100
A. Kesminas	Vic.	\$10
F. Borumas	ACT	\$10
S. Pocius	NSW	\$5
V. Palavikas	Vic.	\$10

Dėkojame už aukas.

Administr.

INFORMACIJA

Adelaidės sporto klubas "Vytis" kviečia į tradicinį vardinių balių

š. m. birželio mėn. 27 d., 7.30 v.v. Lietuvių namuose, 6 Eastry St., Norwood, S.A.

Bilietai kaina - 25 dol. suaugusiems, 15 dol. - jauniems. Staliukus užsisakyti galima pas Jura Jucius - Jucytę.

Kvietimas.

Kviečiame dalyvauti Tauragės mokytojų seminarijos 75 - mečio minėjime, kuris įvyks 1998 m. liepos 4 dieną (šeštadienį), 15 val. Tauragės "Santakos" muziejuje - Dariaus ir Girėno gt. 5.

Ta proga bus surengta paroda ir išleistas leidinys apie Tauragės mokytojų seminarijos veiklą.

Organizatoriai

Dėmesio, šiauliečiai!

Ketvirtasis Šiaulių krašto tėvynainių sambūris vyks birželio 25 - 27 dienomis. Pirmąją dieną (birželio 25 d.) susitikimas Šiaulių dailės galerijoje, vakare - koncertas. Antrą dieną (birželio 26 d.) - įvairūs renginiai, trečią dieną (birželio 27 d.) - išvykos į Žemaitiją ir Žagarę. Gavome žinią, jog birželio 26 dienos literatūros vakare dalyvaus sydnėjiškis rašytojas Jurgis Janavičius.

Plačiau apie šį sambūrį buvo skelbta "M.P." Nr. 20, psl. 7. "M.P.", inf.

Valstybės šventės minėjimas Sydnėje

Valstybės šventės minėjimas įvyks š. m. liepos 5 d., sekadienį. Minėjimas prasidės pamaldomis St. Joachims bažnyčioje, Lidcombe 11.30 val.

Po pamaldų, 14 val., Lietuvių namuose įvyks šventės minėjimas. Paskaitą skaitys Arvydas Rupšys. Kviečiame visus gausiai dalyvauti.

ALB Sydnėjaus Apylinkės Valdyba

Tautos šventė Melburne

Sekmadienį, liepos mėn. 5 d., 1.30 val. Melburno Lietuvių Namuose įvyks

Tautos šventės minėjimas.

Programoje bus skaitoma paskaita, po kurios vyks meninė dalis. Kviečiame visus dalyvauti.

ALB Melburno Apylinkės Valdyba

Atsiprašymas.

Aš Juozas Korsakas atšaukiu visus mano apie Antaną Kraumių pasakytus žodžius.

J. Korsakas

Iš Adelaidės

Dailės ir fotografijos paroda.

Lietuvos Valstybės šventei atžymėti, š. m. liepos 4 - 5 dienomis Adelaidės Apylinkės Valdyba ruošia "Dailės ir Foto Parodą".

• Dailės kategorijoje bus priimami keramikos darbai, medžio drožiniai, metalo dirbiniai ir kiti meniniai eksponatai.

• Fotografijos turi būti meniškos ir atitinkamai padidintos bei įremintos parodomoms priimtinu būdu.

• Įdomiausi darbai bus premijuojami, balsuojant apsilankiusiems (people's choice).

• Norintieji šioje parodoje dalyvauti yra prašomi užsiregistruoti pas Valdybos narę kultūros reikalams - Liuciją Vaičiulevičius tel. 8370 2938 arba pas Valdybos pirmininkę - Janiną Vabolienę tel. 8294 3792.

Šiuo klausimu pakalbinkite savo šeimos narius bei draugus. Lauksime pasisakymų.

ALB Adelaidės Apylinkės Valdyba

"Giminės" Adelaidėje"

Pulsuojantis žmonių gyvenimas, Lietuvai atgavus nepriklausomybę: miesto ir kaimo žmonių intrigos, meilė, mafijos veikla naujai praturtėjusių tarpe...

Puikūs vaidai, geriausi teatro aktoriai ir muzika mus nukelia į šių laikų Lietuvos gyvenimą, jo problemas, džiaugsmus bei vargus...

Norintys susipažinti su šių dienų lietuvišku gyvenimu, esate kviečiami išsinuomoti šį 40 - ties epizodų (10 videojuostų), intriguojantį videofilmą Lietuvių Namų bibliotekoje. Vienos (trijų valandų, keturių epizodų ilgio) videojuostos nuoma savaitei - tik 3 doleriai. Reikia pasakyti, jog visa Lietuva žiūri šį filmą. Pamėginkite ir Jūs, tikrai nesigailėsite!

Šį serijinį filmą bendromis pastangomis įsigijo Adelaidės Apylinkės Valdyba ir Adelaidės Lietuvių Sąjunga - mūsų visų naudai ir malonumui.

Pasikeitė kodas

Susidomėjusiems korespondentams ir skaitytojams paaiškiname mūsų pašto kodą pasikeitimą: pagal naują Australia Post sistemą, siuntos į Bankstown'o gatves eina per Bankstown 2200, bet į pašto dėžutes - per Bankstown 1885.

Siuntos, adresuojamos "Mūsų Pastogei", Lietuvių klubui Bankstowne ir t.t. senuoju kodu, nedings, tačiau kelias gal vieną dieną ilgiau.

"M.P." inf.

"Mūsų Pastogė" Nr.24 1998.6.22 psl. 8

SYDNĖJAUS LIETUVIŲ

NAMUOSE

16 - 18 East Terrace, BANKSTOWN.
Tel. 9708 1414, faksas (02) 9790 3233

Klubas atidarytas

Pirmadieniais 5.00 v.v. - 10.30 v.v.

Antradieniais klubas uždarytas

Trečiadieniais 5.00 v.v. - 10.30 v.v.

Ketvirtadieniais 5.00 v.v. - 11.00 v.v.

Pentadieniais 5.00 v.v. - 12.00 v.v.

Šeštadieniais 12.00 v.p.p. - 1.00 v. nakties

Sekmadieniais 12.00 v.p.p. - 10.00 v.v.

Ketvirtadienio vakarais Lietuvių Klube vyksta biliardo (POOL) varžybos. Kiekvieno vakaro laimėtojams bus įteikta dovana.

Svarbus pranešimas

Dėl glaudesnio bendradarbiavimo, Sydnėjaus Lietuvių Klubas pageidauja, kad visos Sydnėjaus lietuviškos organizacijos, kurios nori naudotis klubo patalpomis, palikite klubo raštinei organizacijai vadovaujančio asmens vardą, pavardę ir telefono numerį bei adresą.

Norint šį klubą išlaikyti, Klubo valdyba priversta klubo patalpas nuomoti kita-
taučiams. Nors šis klubas yra Sydnėjaus Lietuvių Klubas, tačiau kas norite pasi-
naudoti klubo patalpomis - paskaitoms, minėjimams, vakaronėms, vestuvėms ir kt.
- nelaukite iki paskutinės minutės, užsakykite Jums reikalingas patalpas klubo
raštinei kiek galima anksčiau.

Artėja finansinių metų galas ir vėl reikės rinkti naują Klubo valdybą. Kad išlai-
kyti klubo tęstinumą, klubui reikia energingų, sumanių direktorių, nes išlaikyti šį
klubą yra visų mūsų pareiga. Pareiškimus stojimui į klubo valdybą galima gauti
klubo raštinei.

Klubo valdyba

Dėmesio kūrėjams

Australijos Lietuvių Dienų metu Geelonge, gruodžio 30 d. įvyks Muzikos ir
Literatūros Popietė. Visi muzikai ir literatai, norintys šiame renginyje dalyvauti,
prašomi skambinti popietės organizatorei Jūratei Vitkūnaitei - Reilly (03) 5223
2106 arba rašyti adresu 107 Camden Road, Newtown, Vic. 3220. Kartu prašome
pranešti, ką norima skaityti ar groti. Popietė įvyks Lietuvių Namuose, Pettit Park,
Bell Post Hill

Rajoninė skautų stovykla!

Pasibaigus 20 - sioms Lietuvių dienoms Geelonge, sekančią dieną, t.y. 1999 m.
sausio 2 - rą, ukrainiečių skautų stovyklavietėje "Sokil" prasidės Australijos ra-
jono lietuvių skautų stovykla. Ši stovykla bus lyg ir tęsinys Tautinių stovyklų, ku-
rios šiais metais vyksta Lietuvoje ir Amerikoje. Australijos rajono stovykla bus
pagerbimo - prisiminimo stovykla. Jos metu pagerbsime politikoje ar kituose
darbuose bei sporte pasižymėjusius lietuvius žmones. O tokių žmonių mes turime
labai daug. Stovykla baigsis sausio 10 - tą dieną. Vilkiukai ir paukštytės bus
apgyvendinti po stogu, visi kiti - skautai ir skautės, vyčiai - vyresnės skautės bei
skautininkai - gyvens palapinėse. Rajono vadija kviečia visus jaunuolius bei
jaunuoles dalyvauti stovykloje, netgi ir tuos, kurie iš viso skautams nepriklauso. Jie
galėtų praleisti laiką kartu su skautais, dalyvauti skautų užsiėmimuose, skautų
programoje ir t.t. Stovyklai vadovaus LSS Australijos rajono vadas v.s. Henrikas
Antanaitis.

Daugiau informacijos apie stovyklą bus pranešta vėliau.

L.B.

Ši "Mūsų Pastogė" numerį redagavo Dalia Doniellenė

M ū s ū P a s t o g ė

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY

Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd.

Leidėjas Lietuvių Bendruomenės Spaudos Sąjunga

Leidėjo, administracijos ir redakcijos adresas: P. O. Box 550 Bankstown N. S. W. 1885

Redaktorius Bronius Zalyus. * * * Redakcijos ir administracijos telefonas (02) 9790 2319

Faksas (02) 9790 3233

Redakcija rašinius taisyti ir skelbia savo nuožūra. Rankraščiai negražinami ir nesaugomi.

Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Prenumerata metams \$ 50 U žsienvyje paprastu paštu \$ 65 N. Zelandijoje oro paštu \$ 80

U žsienvyje oro paštu \$ 110